

Κείμενο 1

Mobbing: Η ηθική παρενόχληση των εργαζομένων στο χώρο εργασίας

Συντομευμένο κείμενο του Μιχάλη Καρβέλλη, δημοσιευμένο στις 13 Σεπτεμβρίου 2017 στην ηλεκτρονική εφημερίδα Huffpost. Προσβάσιμο στο <https://www.huffingtonpost.gr/mihalis-karvellis>.

Με τον όρο mobbing εννοείται η ηθική παρενόχληση εργαζομένων στο χώρο εργασίας τους. Κατά τον ψυχολόγο Leymann, το mobbing ορίζεται ως η εχθρική και ανήθικη επικοινωνία, η οποία κατευθύνεται με συστηματικό τρόπο από ένα ή λίγα άτομα κυρίως προς ένα άτομο το οποίο λόγω της συστηματικής αυτής παρενόχλησης ωθείται σε μια αβοήθητη και ανυπεράσπιστα θέση. Η Γαλλίδα ψυχίατρος Marie France Hirigoyen όρισε τον όρο παρενόχληση στο χώρο εργασίας ως κάθε καταχρηστική συμπεριφορά που εκδηλώνεται με λόγια, πράξεις, γραπτά μηνύματα και μπορεί να ζημιώσει την προσωπικότητα, την αξιοπρέπεια ή τη σωματική ή ψυχική ακεραιότητα του ατόμου, να θέσει σε κίνδυνο την εργασία του ή να διαταράξει το εργασιακό κλίμα. Η ηθική παρενόχληση στο χώρο εργασίας παίρνει τη μορφή ταπεινωτικής συμπεριφοράς, άνισης μεταχείρισης, προσβολών, απομόνωσης, εξώθησης σε σφάλματα, απειλών, άσκησης ψυχολογικής βίας, ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας σε συνδυασμό με κακόβουλα σχόλια για την δήθεν ελλιπή απόδοση, τοποθέτησης σε θέση «ψυγείο» χωρίς καθήκοντα και αντικείμενο εργασίας κ.α. [...]

Οι επιχειρήσεις, στην πλειονότητά τους, φαίνονται ανίκανες ή απρόθυμες να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο, άλλες εμφανίζονται τουλάχιστον απαθείς, άλλες δε ακόμα και το ενθαρρύνουν. Υπάρχουν εργοδότες που πιστεύουν ότι μέσω της συστηματικής ηθικής παρενόχλησης των εργαζομένων θα πετύχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα. Σφάλλουν όμως. Ο εργαζόμενος είναι παραγωγικός, όταν είναι ευχαριστημένος και σε ευχάριστο εργασιακό περιβάλλον και όχι όταν δέχεται καταχρηστικές επιθέσεις. Ο εργαζόμενος-θύμα mobbing γίνεται απρόσεκτος, αναποτελεσματικός, η δε ποιότητα της εργασίας του συνεχώς πέφτει. Μελέτες έχουν καταδείξει ότι περιστατικά ηθικής παρενόχλησης δημιουργούν πολύ σοβαρά ψυχοσωματικά προβλήματα στα θύματα-εργαζόμενους που φτάνουν μέχρι και σε αυτοκτονικές τάσεις. [...]

Τελευταίως η συνειδητοποίηση των διαστάσεων και των συνεπειών του προβλήματος, σε παγκόσμιο επίπεδο, προκαλεί ολοένα και αυξανόμενη κινητοποίηση ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων, συνδικαλιστικών οργανώσεων (εργαζομένων και εργοδοτών) για τη μελέτη του φαινομένου και την αντιμετώπισή του. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει και στην Ελλάδα να υπάρξει αντίστοιχη κινητοποίηση, και, αφού αναγνωριστεί επισήμως το φαινόμενο, να ληφθούν από το Κράτος και τους παράγοντες του εργασιακού βίου ικανά μέτρα και να θεσπισθούν κανόνες για τον περιορισμό του και την προστασία τόσο των εργαζομένων όσο και των επιχειρήσεων. Η πρόληψη είναι αυτή που θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση της καλπάζουσας, στην Ελλάδα, εξέλιξης του φαινομένου.

Κείμενο 2

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από τη νουβέλα του Α. Τολστόι, Ο θάνατος του Ιβάν Ιλίτς, εκδ. Ροές, σσ. 24-26.

Η ιστορία της ζωής του Ιβάν Ιλίτς ήταν πολύ απλή, πολύ συνηθισμένη και ταυτόχρονα τρομακτική. Ο Ιβάν Ιλίτς πέθανε στα σαράντα πέντε του χρόνια, έχοντας φτάσει στο βαθμό του εφέτη. Ήταν γιος ενός δημοσίου υπαλλήλου που έκανε στην Πετρούπολη, σε διάφορα υπουργεία και υπηρεσίες, την ίδια εκείνη καριέρα που ακολουθούν ορισμένοι λειτουργοί οι οποίοι, μολονότι σαφώς αποδεικνύεται ότι είναι ανίκανοι να επωμισθούν ουσιαστικές ευθύνες, εντούτοις λόγω θέσεως, προτέρας υπηρεσίας και βαθμού είναι αδύνατο να απολυθούν, με αποτέλεσμα να παίρνουν κάποια εικονικά πόστα και κάποιες καθόλου εικονικές χιλιάδες ρούβλια, που φτάνουν από τις έξι μέχρι της δέκα, με τις οποίες ζουν μέχρι τα βαθιά τους γεράματα. [...]

Στην Αυτοκρατορική Σχολή του Δικαίου [ο Ιβάν Ιλίτς] ήταν ήδη αυτό που υπήρξε στη συνέχεια σε όλη του τη ζωή: ένας ικανός, εύθυμος, καλόκαρδος και κοινωνικός άνθρωπος, ο οποίος όμως εκπλήρωνε αυστηρά ό,τι θεωρούσαν χρέος οι υψηλά ιστάμενοι. Ούτε ως παιδί ούτε αργότερα ως ενήλικος υπήρξε ποτέ κόλακας, από τα νεανικά του χρόνια όμως ελκυόταν, όπως η χρυσαλλίδα από το φως, από τα υψηλά ιστάμενα άτομα, υιοθετούσε τους τρόπους τους, τις απόψεις τους για τη ζωή και δημιουργούσε φιλικές σχέσεις μαζί τους. Όλες οι τρέλες των παιδικών χρόνων και της νεότητας πέρασαν δίχως να τον επηρεάσουν ιδιαίτερα. Επιδόθηκε στον αισθησιασμό και τη ματαιοδοξία και, προς το τέλος, όταν πια φοιτούσε στις μεγάλες τάξεις, στο φιλελευθερισμό – όλα αυτά όμως μέσα στα καθιερωμένα πλαίσια τα οποία του υποδείκνυε με σιγουριά η διαίσθησή του.

Στη διάρκεια της φοίτησής του στην Αυτοκρατορική Σχολή του Δικαίου, έκανε κάποια πράγματα τα οποία στην αρχή τα θεώρησε ιδιαιτέρως αισχρά και τον έκαναν να σιχαίνεται τον εαυτό του την εποχή που τα διέπραξε. Αργότερα, όμως, όταν είδε ότι τα ίδια έπρατταν και υψηλά ιστάμενα άτομα δίχως να θεωρούν αυτές τις ενέργειές τους αισχρές, ο Ιβάν Ιλίτς ναι μεν δε θεώρησε τα δικά του έργα καλώς καμωμένα, ωστόσο τα λησμόνησε και η θολή τους ανάμνηση δεν τον πίκραινε πια. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αφού διαβάσεις και κατανοήσεις το Κείμενο 1, να επισημάνεις για τις παρακάτω περιόδους λόγου αν το περιεχόμενό τους είναι Σωστό ή Λανθασμένο.

- α. Ο όρος mobbing δηλώνει τη σεξουαλική παρενόχληση σε δημόσιους χώρους.
- β. Η ανήθικη επικοινωνία, κατά την ψυχολόγο Leymann, πρέπει να είναι συνεχής και εξακολουθητική, για να θεωρηθεί mobbing.
- γ. Ως τοποθέτηση σε θέση «ψυγείο» θεωρείται η ψυχρή και απρόσωπη αντιμετώπιση ενός υπαλλήλου από τον εργοδότη του.
- δ. Κάποιοι εργοδότες δικαιολογημένα θεωρούν ότι μέσω του mobbing θα ενισχύσουν την παραγωγικότητα των εργαζομένων.
- ε. Στην Ελλάδα το φαινόμενο του mobbing συνεχώς αυξάνεται.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να κατονομάσεις τη βασική μέθοδο ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 (μονάδες 2) και να καταγράψεις ένα σχετικό χωρίο (μονάδες 3). Γιατί ο συγγραφέας επιλέγει, κατά τη γνώμη σου, να χρησιμοποιήσει τη μέθοδο αυτή; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να καταγράψεις την ορθή από τις επιλογές που σου δίνονται αναφορικά με τη γλώσσα του Κειμένου 1:

1. «Ο εργαζόμενος είναι παραγωγικός όταν είναι ευχαριστημένος και σε ευχάριστο εργασιακό περιβάλλον και όχι όταν δέχεται καταχρηστικές επιθέσεις». (2^η παράγραφος)

Στην παραπάνω περίοδο λόγου η λέξη «καταχρηστικές» σημαίνει:

- α. παράνομες
- β. αναίτιες
- γ. υπερβολικές
- δ. ανούσιες

2. Στη φράση «ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας» (1^η παράγραφος) η λέξη «όγκου» χρησιμοποιείται:

- α. κυριολεκτικά
- β. μεταφορικά
- γ. ειρωνικά
- δ. χιουμοριστικά

3. «Υπάρχουν εργοδότες που πιστεύουν ότι μέσω της συστηματικής ηθικής παρενόχλησης των εργαζομένων θα πετύχουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα». (2^η παράγραφος)

Ο λόγος στην παραπάνω περίοδο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί:

- α. κυριολεκτικός
- β. μεταφορικός
- γ. εικονοπλαστικός
- δ. χιουμοριστικός

4. Στη φράση «Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει και στην Ελλάδα να υπάρξει αντίστοιχη κινητοποίηση» (3^η παράγραφος) δηλώνεται:

- α. μετριοπάθεια
- β. αναγκαιότητα
- γ. πιθανότητα
- δ. βεβαιότητα

5. «Η ηθική παρενόχληση στο χώρο εργασίας παίρνει τη μορφή ταπεινωτικής συμπεριφοράς, άνισης μεταχείρισης, προσβολών, απομόνωσης, εξώθησης σε σφάλματα, απειλών, άσκησης ψυχολογικής βίας, ανάθεσης υπερβολικού όγκου εργασίας σε συνδυασμό με κακόβουλα σχόλια για την δήθεν ελλιπή απόδοση, τοποθέτησης σε θέση «ψυγείο» χωρίς καθήκοντα και αντικείμενο εργασίας κ.ά.»

Το ύφος λόγου στο παραπάνω χωρίο, εξαιτίας της χρήσης του ασύνδετου σχήματος, είναι:

- α. λογοτεχνικό
- β. πληροφοριακό
- γ. απλό
- δ. ειρωνικό

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Με αφορμή το κείμενο 1 να συντάξεις ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα να παρουσιάσεις τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο του mobbing (300 περίπου λέξεις).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ποιοι χρόνοι κυριαρχούν στο κείμενο 2 και ποια η λειτουργία τους;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς το επάγγελμα που επέλεξε να ακολουθήσει ο Ιβάν Ιλίτς συνέβαλε στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του; (μονάδες 10) Κρίνεις θετικά ή αρνητικά την επιρροή που άσκησε η επιλογή του επαγγέλματος του δικαστικού στην προσωπικότητά του; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις τεκμηριωμένα την απάντησή σου σε ένα κείμενο 130-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ου ποερώτημα (μονάδες 10)

- α. Λ
- β. Σ
- γ. Λ
- δ. Λ
- ε. Σ

2ου ποερώτημα (μονάδες 10)

Μέθοδος: ορισμός

Χωρίο: «Με τον όρο mobbing... εργασίας τους»

Αιτιολόγηση χρήσης της μεθόδου: πειστικότητα, αναφορά επιστημονικών απόψεων, κατανόηση και τεκμηρίωση του θέματος κ.ά.

3ου ποερώτημα (μονάδες 15)

- 1. γ
- 2. β
- 3. α
- 4. β
- 5. β

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΤΙΤΛΟΣ	Mobbing: Προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων από την ηθική παρενόχληση
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	Η ηθική παρενόχληση στον χώρο εργασίας, γνωστή και ως mobbing, αποτελεί ένα από τα πιο σοβαρά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι σήμερα. Οι εργαζόμενοι έχουν το δικαίωμα να εργάζονται σε ένα περιβάλλον που σέβεται την αξιοπρέπεια και την ψυχική τους υγεία. Είναι ευθύνη των επιχειρήσεων και του κράτους να διασφαλίζουν την προστασία αυτών των δικαιωμάτων, καθιστώντας σαφές ότι η ηθική παρενόχληση δεν θα γίνεται ανεκτή.
ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ	Ενημέρωση και Εκπαίδευση: Η πρόληψη ξεκινά με την ενημέρωση. Οι εργαζόμενοι και οι εργοδότες πρέπει να εκπαιδευτούν σχετικά με το τι είναι mobbing και πώς μπορούν να το αναγνωρίσουν. Οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διοργανώνουν τακτικές εκπαιδευτικές δράσεις που θα ευαισθητοποιούν τους υπαλλήλους και θα τους παρέχουν εργαλεία για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση της παρενόχλησης. Μηχανισμοί Καταγγελίας και Προστασίας των Θυμάτων: Πρέπει να υπάρχουν ασφαλείς και ανώνυμοι μηχανισμοί καταγγελίας για τα θύματα παρενόχλησης. Οι εργαζόμενοι που βιώνουν mobbing πρέπει να αισθάνονται ότι μπορούν να καταγγείλουν τα περιστατικά χωρίς φόβο αντιποίνων. Επιπλέον, οι καταγγελίες πρέπει να εξετάζονται με σοβαρότητα και διακριτικότητα, ενώ οι παραβάτες πρέπει να τιμωρούνται αυστηρά. Ενίσχυση της Νομοθεσίας: Είναι αναγκαίο να θεσπιστούν αυστηρότεροι νόμοι που θα προστατεύουν τους εργαζόμενους από την ηθική παρενόχληση. Το κράτος πρέπει να θεσμοθετήσει κανόνες που θα καθορίζουν σαφώς τις ευθύνες των εργοδοτών και τα δικαιώματα των εργαζομένων σε περίπτωση mobbing. Παράλληλα, η πολιτεία πρέπει να παρακολουθεί στενά την εφαρμογή αυτών των νόμων και να ενισχύσει τις κυρώσεις για όσους παραβιάζουν τα δικαιώματα των εργαζομένων.

	Δημιουργία Υγιούς Εργασιακού Κλίματος: Η καλλιέργεια ενός υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος, όπου κυριαρχεί ο σεβασμός, η αλληλεγγύη και η ομαδικότητα, είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες για την πρόληψη του mobbing. Οι εργοδότες πρέπει να επενδύσουν στη δημιουργία μιας κουλτούρας ανοιχτής επικοινωνίας και συνεργασίας, όπου οι εργαζόμενοι θα αισθάνονται ότι οι προσπάθειές τους αναγνωρίζονται και εκτιμώνται.
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	Το φαινόμενο του mobbing είναι ένα παγκόσμιο πρόβλημα που πλήττει την υγεία και την αποδοτικότητα των εργαζομένων. Η λύση βρίσκεται στη συνεργασία όλων των φορέων: των εργαζομένων, των εργοδοτών, των συνδικαλιστικών οργανώσεων και του κράτους. Η προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων και η διασφάλιση ενός εργασιακού περιβάλλοντος χωρίς παρενόχληση είναι καθήκον όλων μας. Μόνο μέσα από την πρόληψη, την ενημέρωση και τη νομοθετική προστασία μπορούμε να ελπίζουμε σε έναν κόσμο εργασίας που θα προάγει την ευημερία και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο κείμενο κυριαρχούν οι παρελθοντικοί χρόνοι. Χρησιμοποιείται ο Αόριστος σε δύο αναδρομικές αφηγήσεις, οι οποίες φωτίζουν μοναδικά γεγονότα του παρελθόντος που επέδρασαν στην διαμόρφωση της προσωπικότητας του πρωταγωνιστή. Χρησιμοποιείται και ο Παρατατικός, ο οποίος παρουσιάζει με ευσύνοπτο τρόπο γεγονότα με διάρκεια, όπως οι συνήθειες του ήρωα.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Επάγγελμα: δικαστικός

Σχολιασμός επιρροής επαγγέλματος σε χαρακτήρα Ιβάν Ιλίτς: αίσθηση του χρέους σε σχέση με τους υψηλά ιστάμενους, κοινωνικός (όχι όμως κόλακας), ροπή προς την εξουσία και τους ανθρώπους που την εκφράζουν, συμβιβασμοί ως προς την ηθική του στάση.

Κριτική στην επιρροή: Το δικαστικό επάγγελμα και η επαφή του Ιβάν Ιλίτς με ανθρώπους εξουσίας (υψηλά ιστάμενους) επηρέασε τον χαρακτήρα του αρνητικά. Η ροπή προς την εξουσία τον διέφθειρε και τον οδήγησε στο να κάνει συμβιβασμούς και υποχωρήσεις ως προς τις ηθικές του αξίες.

«Το/τα θέμα/τα προέρχεται και αντλήθηκε/αν από την πλατφόρμα της Τράπεζας Θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας που αναπτύχθηκε (MIS5070818-Τράπεζα θεμάτων Διαβαθμισμένης Δυσκολίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, Γενικό Λύκειο-ΕΠΑΛ) και είναι διαδικτυακά στο δικτυακό τόπο του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) στη διεύθυνση (<http://iep.edu.gr/el/trapeza-thematon-arxiki-selida>)».